

Paul Maurice

Przyszłość geopolityczna Trójkąta Weimarskiego widziana z perspektywy Francji

W obecnej sytuacji Unia Europejska potrzebuje poszerzenia grona państw będących jej siłą napędową, a Polska jest naturalnym partnerem dla Francji i Niemiec w Europie Środkowej. Z perspektywy francuskiej Trójkąt Weimarski jest formułą o zasadniczym znaczeniu w kwestiach bezpieczeństwa i obrony po brexicie, a powinien być także narzędziem do współpracy gospodarczej i przemysłowej na rzecz Europejskiego Zielonego Ładu; jest on wreszcie jednym z forów, na których można realizować geopolityczne ambicje Europy w dziedzinie autonomii strategicznej.

Trójkąt Weimarski to nieformalna struktura służąca współpracy wielostronnej i konsultacjom między Francją, Niemcami i Polską. To „polityczne UFO”, jak go nazwał Roland Dumas, nie ma podbudowy w postaci żadnego wiążącego traktatu pomiędzy trzema państwami, a mimo to Trójkąt odegrał rolę jednej z lokomotyw integracji Polski z NATO i Unią Europejską. Pomimo tych sukcesów i szczególnych więzi, jakie zawiązały się pomiędzy krajami Trójkąta nie potrafiono wypełnić tego forum żywą treścią. W tej chwili rozbieżności między partnerami są bardzo duże, zwłaszcza w kwestii poszanowania praworządności, co stało się szczególnie widoczne od chwili powrotu do władzy w Polsce konserwatystów z PiS w 2015 r. Jednakże, jakkolwiek polemika wokół ogłaszania przez gminy stref wolnych od ideologii LGBT nabrała rozgłosu, kiedy w marcu 2021 r. Polskę odwiedził sekretarz stanu do spraw europejskich Clément Beaune, Trójkąt Weimarski powinien pozostać istotnym miejscem debaty nad zagadnieniami państwa prawa w Unii Europejskiej (UE).

Wraz z oficjalną wizytą Emmanuela Macrona w Polsce 3 i 4 lutego 2020 r. oraz wizytą premiera Mateusza Morawieckiego we Francji 17 marca 2021 r. nastąpił zwrot w stosunkach między Paryżem a Warszawą: prezydent Francji, który w 2017 r. potępił kraj „naruszający europejskie wartości”, okazał się niezwykle ostrożny. Chciał, aby zapomniano o jego ostrej krytyce Polski za sprawy klimatyczne i o zakwestionowaniu przestrzegania zasad państwa prawa. Przy obu okazjach przywódcy Francji i Polski zobowiązali się powrócić do formuły Trójkąta Weimarskiego, zwłaszcza że po wystąpieniu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej Polska, Francja i Niemcy razem wzięte wytwarzają 42% unijnego PKB. Pomimo napięć z jesieni 2020 r., kiedy to Polska tymczasowo zablokowała przyjęcie budżetu UE, ponieważ nie zgadzała się na uzależnienie wypłaty funduszy unijnych od przestrzegania zasad praworządności, Francja wydaje się chętna, by znów mieć w niej swego sojusznika w Europie. Podczas wizyty w Warszawie w lutym 2020 r. prezydent Francji podkreślił zbieżne podejście Francji i Polski do europejskiej suwerenności w kwestiach wojskowych, gospodarczych, klimatycznych i strategicznych. Wyzwaniem dla Francji jest zatem znalezienie równowagi w pobrexitowej Unii Europejskiej poprzez zacieśnienie współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego.

Kluczowy format dla kwestii bezpieczeństwa i obrony

Po brexicie warunki sprzyjają wznowieniu dialogu w ramach Trójkąta Weimarskiego, zwłaszcza na temat wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony UE. Wraz z odejściem Wielkiej Brytanii Polska straciła silnego sojusznika opowiadającego się za proatlantyzmem i

30 lat trójkąta weimarskiego: idea z przeszłości czy pomysł na przyszłość?

N° 2, 19 maja 2021

wysoce podejrzliwego wobec Rosji. Francja ze swej strony traci ważnego partnera w sprawach geopolitycznych i obronnych. W tym kontekście polski rząd ponownie zainteresował się francusko-niemieckimi programami zbrojeniowymi, zwłaszcza projektem tzw. myśliwca przyszłości (Future Air Combat System, w skrócie FACS) czy też programem służącym opracowaniu europejskiego czołgu MGCS (Main Ground Combat System). Taki znak poparcia ze strony Francji i Niemiec dla współpracy w przemyśle zbrojeniowym ma pokazać Polsce, że nie jest krajem odizolowanym, funkcjonującym na marginesie tandemu francusko-niemieckiego, i że trudno ją ignorować w sprawach kluczowych dla bezpieczeństwa UE. Francuski i niemiecki przemysł zbrojeniowy może oprzeć się na Polskiej Grupie Zbrojeniowej. W rozmowach na ten temat polski przemysł może wykorzystać niektóre projekty stworzone wspólnie z Brytyjczykami, takie jak koncepcja czołgu lekkiego typu „stealth” (WWB Guépard). Warszawa ma zatem nadzieję, że po brexicie z pomocą Paryża znów znajdzie się w centrum polityki europejskiej i w związku z tym liczy na reaktywację Trójkąta Weimarskiego na najwyższym szczeblu. Aby wdrożyć współpracę obronną, Francja musiałaby potwierdzić, że współpraca francusko-niemiecka jest z zasady otwarta dla państw trzecich, i dlatego Paryż i Berlin powinny przyciągnąć Warszawę. Już i tak trudne uzgodnienia między producentami broni z Francji i Niemiec mogą stać się przez to jeszcze bardziej skomplikowane, lecz konsekwencje polityczne byłyby o wiele poważniejsze, gdyby kraje na wschodzie UE poczuły się pominięte w projektach wspólnotowych. Europa w dobie kryzysu potrzebuje zatem Trójkąta Weimarskiego, który skupiałby się na kwestiach obrony i bezpieczeństwa.

Narzędzie do współpracy przemysłowej w zakresie transformacji energetycznej

Francja chciałaby pogłębić stosunki trójstronne z Polską i Niemcami, zwłaszcza w dziedzinie polityki gospodarczej i przemysłowej oraz walki ze zmianami

klimatycznymi. Francja liczy na współpracę strategiczną z Polską, która jest zainteresowana alternatywami dla energetyki opartej w całości na węglu, zwłaszcza francuską energetyką jądrową. Niemcy, Francja i Polska stanowią przykłady dużego zróżnicowania modeli gospodarki energetycznej w Europie, szczególnie pod względem znaczenia energii jądrowej w krajowym koszyku energetycznym. Zdaniem Francji bez energii jądrowej nie uda się osiągnąć neutralności pod względem emisji CO₂ ani niezależności energetycznej UE. Z kolei Niemcy, które w 2011 r. postanowiły całkowicie zrezygnować z energii jądrowej, widzą w rosyjskim gazie alternatywę na okres przejściowy. Debaty wokół gazociągu Nord Stream 2 i napięcia, jakie wywołał on Europie, a szczególnie w Polsce, która solidaryzuje się z Ukrainą i potępia stanowisko Niemiec, odsłaniają rozbieżności w Trójkącie Weimarskim. Pomimo tych różnic kraje Trójkąta mogą zbliżyć się do siebie poprzez konkretne projekty z zakresu transformacji energetycznej, a to stworzyłoby szanse współpracy trójstronnej. Zaplanowano, że odegrają one ważną rolę we wprowadzaniu w życie przyszłego Europejskiego Zielonego Ładu, co wyrazi się w pracach nad projektami przemysłowymi, takimi jak akumulator przyszłości lub ogniwa paliwowe do magazynowania energii elektrycznej. Co więcej, na szczeblu regionalnym trwa już współpraca między regionem Hauts-de-France, województwem śląskim i krajem związkowym Nadrenia Północna-Westfalia, które razem zastanawiają się nad strategiami wykorzystania wodoru do zaspokojenia potrzeb energetycznych podczas przekształceń strukturalnych w regionach przemysłowych.

Instrument zapewniający autonomię strategiczną UE

Ostatnie spotkanie trzech ministrów spraw zagranicznych, które odbyło się w Paryżu 15 października 2020 r., pozwoliło przezwyciężyć pewne rozbieżności w temacie europejskiej autonomii strategicznej i zaangażowania transatlantyckiego, co dla Paryża jawi się jako znaczący

30 lat trójkąta weimarskiego: idea z przeszłości czy pomysł na przyszłość?

N° 2, 19 maja 2021

symbol polityczny. Ministrowie Jean-Yves Le Drian, Heiko Maas i Zbigniew Rau złożyli wspólną deklarację, która dowodzi, że formuła weimarska służy zbliżeniu we wszystkich kwestiach geopolitycznych, które są aktualnie ważne dla UE. Szefowie dyplomacji wydali wspólne oświadczenie w sprawie sytuacji na Białorusi, konfliktu między Armenią a Azerbejdżanem, trwającego konfliktu na Ukrainie oraz zamachu na Aleksieja Nawalnego. Potwierdzili, jak ważne jest dla nich utrzymanie zdecydowanego stanowiska wobec Rosji. Francuzi, ale też i Niemcy powinni lepiej zrozumieć obawy Polski przed Rosją, która jest postrzegana jako realne zagrożenie. Jakkolwiek wszystkie trzy kraje wezwały Turcję do powstrzymania się od jednostronnych działań i do wykazania chęci prowadzenia dialogu w dobrej wierze, ich stanowiska w sprawie tureckiej interwencji we wschodniej części basenu Morza Śródziemnego nadal zasadniczo się różnią. Co prawda trójstronna formuła skłoniła Polskę do poparcia sankcji wobec Turcji, jednak bliższe są jej raczej stanowiska innych państw Europy Środkowej, zwłaszcza Węgier, przeciwnych sankcjom. Francja, Niemcy i Polska potwierdziły również swoje zaangażowanie na rzecz przyjęcia konkretnej, wspólnej europejskiej strategii dla regionu Indo-Pacyfiku w celu zrównoważenia stosunków między Unią Europejską a Chinami. Ministrowie wykazali, że kompromisy są możliwe, potwierdzając rolę NATO jako fundamentu obrony zbiorowej Sojuszników, podkreślając jednocześnie wagę dalszego budowania silnej polityki bezpieczeństwa i obrony dla UE. Trójkąt Weimarski nie tylko odgrywa ważną rolę w koordynacji stanowisk trzech państw, ale mógłby również, zgodnie z życzeniem Francji wyrażonym w przemówieniu Emmanuela Macrona na Sorbonie, stać się inicjatywą na rzecz silniejszej strategicznej obecności UE na scenie międzynarodowej.

Komplementarność zaangażowania Francji we wspólne cele, choć wyzwania są duże

W obecnej sytuacji stwierdza się potrzebę poszerzenia grona państw będących siłą napędową UE, a Polska jest naturalnym partnerem dla Francji i Niemiec w Europie Środkowej. Z drugiej strony nawet jeśli Trójkąt Weimarski mógłby stworzyć odpowiednie ramy dla urzeczywistnienia europejskiej autonomii strategicznej, jego główna słabość polega na różnym stopniu zaangażowania każdego z partnerów w tę oryginalną formę współpracy. Aktualne kierunki działań Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego mogłyby być komplementarne w stosunku do kierunków obranych przez pozostałych partnerów, jakkolwiek nie byłoby to łatwe do zrealizowania. Mogą one otworzyć nowe spojrzenie, które należałoby skierować w dwóch kierunkach: z jednej strony na kwestie geopolityczne i bezpieczeństwo europejskie, z drugiej na zrównoważoną politykę gospodarczą i przemysłową. Tak czy inaczej wyzwania są duże i trudno będzie uporać się z nimi.

Seria publikacji

30 lat trójkąta weimarskiego: idea z przeszłości czy pomysł na przyszłość?

N° 2, 19 maja 2021

Autor

Paul Maurice jest pracownikiem naukowym w CERFA (Komitecie Badań nad Stosunkami Francusko-Niemieckimi w IFRI (Francuskim Instytucie Stosunków Międzynarodowych).

Seria publikacji

Cykl »30 lat Trójkąta Weimarskiego – idea z przeszłości czy pomysł na przyszłość?« bada rozwój i obecną kondycję tego trójstronnego formatu z różnych perspektyw i formułuje pomysły na jego przyszły kształt. Podczas gdy w pierwszej części serii Trójkąt Weimarski analizowany jest z perspektywy niemieckiej, francuskiej i polskiej, druga część skupia się na jego wpływie w obszarach współpracy międzynarodowej, transgranicznej i kulturalno-obywatelskiej.

#SGWeimarTriangle30

Tłumaczenie

Agata Kozak

Ta seria publikacji odzwierciedla wyłącznie poglądy autorów i autorek. Wszelkie prawa zastrzeżone. Reprodukacja lub porównywalne wykorzystanie prac Fundacji Genshagen, nawet we fragmentach, jest ozwolone tylko za uprzednią pisemną zgodą.

Poprzednie publikacje

N° 1: [Jakub Wiśniewski: Powrót do podstaw – nowy początek Trójkąta Weimarskiego](#)

Wydawca

Fundacja Genshagen
Am Schloss 1
D-14974 Genshagen
www.stiftung-genshagen.de
institut@stiftung-genshagen.de

© Fundacja Genshagen, 2021

Fundacja Genshagen

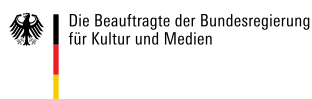
Fundacja Genshagen jest fundacją prawa cywilnego i prowadzi działalność pożytku publicznego. Jej fundatorami są Pełnomocnik Rządu Federalnego ds. Kultury i Mediów (BKM) oraz Kraj Związkowy Brandenburgii. Fundacja jest platformą wymiany między przedstawicielami polityki, gospodarki, nauki, kultury i społeczeństwa obywatelskiego. Promuje dialog między Niemcami, Francją i Polską w duchu »Trójkąta Weimarskiego«. Główną instytucją udzielającą jej wsparcia finansowego jest niemieckie Federalne Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Chcielibyście Państwo wesprzeć działalność Fundacji Genshagen?

Możecie Państwo zostać członkami stowarzyszenia Förderverein Stiftung Genshagen e.V. lub przekazać darowiznę na jeden z naszych projektów.

Kontakt: foerderverein@stiftung-genshagen.de

Nasi fundatorzy:

Ta seria publikacji ukazuje się dzięki uprzejmemu wsparciu:

